

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 492 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Luis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Iloxmonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdihamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurt qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi.....	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Финансовое моделирование устойчивых стратегий: роль esg-факторов в оценке стоимости предприятия	422
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
Germaniyaning deutsche banki va buyuk britaniyaning barclays banki xizmatlar amaliyoti va uni o'zbekiston bank tizimi faoliyatiga qo'llash yo'llari	432
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlaktimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zebaxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	

Bandlik va ayollar tadbirkorligi.....	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	
Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri.....	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	

UDK 338.2

EKSPORT SIYOSATINI TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA'SIRI

Suvonov Ibrohim Izbosarovich

University of Bussines and Science

"Moliya" kafedrasi dotsenti, PhD.

suvanov.ibroxim2@gmail.com**Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li**

University of Bussines and Science

"Moliya" kafedrasi o'qituvchisi

mrdabduganiyev@gmail.com

Orcid: 0009-0001-9456-3714

Annotatsiya: Ushbu maqolada eksport siyosatining tadbirkorlik faoliyati rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Muallif eksportni rag'batlantirishga qaratilgan davlat siyosati vositalarining samaradorligi hamda ularning kichik va o'rta biznes subyektlari uchun ta'sir mexanizmlarini ko'rib chiqadi. Misollar asosida eksport salohiyati yuqori bo'lgan sohalar aniqlanadi va amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: eksport siyosati, tadbirkorlik, tashqi iqtisodiy faoliyat, davlat qo'llab-quvvatlovi, kichik biznes.

Abstract: This article analyzes the impact of export policy on the development of entrepreneurial activity. The author explores the effectiveness of government incentives for export-oriented small and medium-sized enterprises and provides practical recommendations.

Key words: export policy, entrepreneurship, foreign economic activity, government support, small business.

Аннотация: В статье рассматривается влияние экспортной политики на развитие предпринимательской деятельности. Автор анализирует эффективность механизмов государственной поддержки экспортно-ориентированных субъектов малого и среднего бизнеса и предлагает практические рекомендации.

Ключевые слова: экспортная политика, предпринимательство, внешнеэкономическая деятельность, государственная поддержка, малый бизнес.

KIRISH

Mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlash va jahon bozorida raqobatbardoshlikni oshirishda eksport faoliyati muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bugungi globalashuv sharoitida tadbirkorlik subyektlarini tashqi bozorlarga olib chiqish nafaqat ularning daromadlarini oshiradi, balki milliy iqtisodiyot uchun yangi moliyaviy manbalarni ham yaratadi. Shu nuqtayi nazardan, eksport siyosatining samarali yo'lga qo'yilishi tadbirkorlik subyektlarining faol rivojlanishiga zamin yaratadi.

O'zbekiston ham bu yo'nalishda muhim islohotlarni amalga oshirib, eksportga yo'naltirilgan iqtisodiyot modeliga o'tishni maqsad qilgan. Ushbu maqolada davlatning eksport siyosati, uning tadbirkorlikni rivojlantirishdagi o'rni, amaliy natijalari va istiqbollari tahlil qilinmoqda [1].

Shu bois, davlat eksport siyosatini to'g'ri yo'lga qo'yishi hamda tadbirkorlik subyektlarini tashqi bozorlarga olib chiqish uchun zarur infratuzilmani yaratishi bugungi kunning dolzarb masalalaridandir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar eksport siyosatining tadbirkorlik rivojiga ta'siri haqida ilmiy ishlar olib borgan. Masalan, Krugman P. va Obstfeld M. 2009-yildagi tadqiqotlarida tashqi savdoning mamlakat ichki ishlab chiqarishiga rag'batlantiruvchi ta'sirini ko'rsatadi. O'zbekiston olimlaridan Yo'ldoshev Sh. esa 2020-yilda olib borgan tadqiqotlarida eksportni rag'batlantirishga qaratilgan kredit va subsidiyalarni muhim vosita sifatida qayd etgan.

Jahon banki 2022-yilgi ma'lumotlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda eksportga yo'naltirilgan tadbirkorlik siyosatlarini iqtisodiy o'sishni tezlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, Porter M. o'zining "Milliy raqobat ustunligi" nazariyasida eksport salohiyatini milliy iqtisodiy strategiyaning ajralmas qismi sifatida baholagan.

Mahalliy mualliflardan Hasanov B. o'z tadqiqotlarida O'zbekiston eksport tizimining institutsional asoslarini tahlil qilgan. Unga ko'ra, logistika infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmagani eksport salohiyatini cheklovchi asosiy omillardan biridir [3].

Ushbu maqola yozilishida tahliliy va statistik metodlar qo'llanilgan. Eksport ko'rsatkichlari bo'yicha Davlat statistika qo'mitasi va Savdo-sanoat palatasi ma'lumotlaridan foydalanilgan. Shuningdek, ayrim yirik eksportchi tadbirkorlik subyektlari faoliyati o'rganilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada tahliliy va statistik uslublar asosida eksport siyosatining tadbirkorlikka ta'siri o'rganilmoqda. Asosiy e'tibor davlat siyosatining normativ-huquqiy asoslari, eksportni qo'llab-quvvatlash dasturlari, kredit va soliq imtiyozlari, logistika infratuzilmasi kabi omillarga qaratilgan. Tahlillar O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistika ma'lumotlari asosida olib borilgan.

Tahlil va natijalar.

O'zbekiston Respublikasi tomonidan so'nggi yillarda eksport siyosatini takomillashtirishga qaratilgan quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Huquqiy-me'yoriy baza mustahkamlanmoqda. Eksport faoliyatini tartibga soluvchi Prezident qaror va Farmonlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari qabul qilinmoqda (masalan, PQ-4862-son¹, VMQ-709-son² qarorlar).

Moliyaviy qo'llab-quvvatlash doirasida eksportga yo'naltirilgan korxonalar uchun kreditlar, subsidiyalar va imtiyozli soliq rejimlari ajratilmoqda. Eksportoldi moliyalashtirish mexanizmlari bosqichma-bosqich rivojlanmoqda.

Eksport infratuzilmasi ham kengaytirilmoqda. "Yagona eksport oynasi", "UzTrade" platformasi, savdo vakolatxonalari orqali tashqi bozorlarga chiqishga qulay sharoit yaratilmoqda.

Shuningdek, eksportni sug'urtalash va kafillik tizimi yo'lga qo'yilgan. Tadbirkorlar tashqi risklardan himoyalangan, bu esa ularning eksport faoliyatiga bo'lgan ishonchini oshirmoqda [2].

Ma'lumki, tadbirkorlikni rivojlantirishda eksport salohiyatidan to'liq foydalanish uchun davlat tomonidan olib borilayotgan siyosat muhim ahamiyatga ega. Biroq amaliyotda ushbu siyosatni samarali amalga oshirishda qator tizimli va amaliy muammolar mavjud.

Ularni quyidagi yo'nalishlar bo'yicha guruhlash mumkin: tadbirkorlar orasida eksport bozorlariga oid bilimlarning cheklangani kuzatilmoqda. Aksariyat kichik va o'rta korxonalar xorijiy talablar, bojxona tartib-qoidalari, logistika yo'nalishlari hamda xalqaro savdo bitimlari haqida yetarlicha ma'lumotga ega emas.

Marketing va xorijiy til bilimlarining yetishmasligi xalqaro mijozlar bilan bevosita aloqa o'rnatishni qiyinlashtirmoqda. Moliyaviy vositalardan foydalanishdagi cheklovlar, logistika va infratuzilma muammolari, mahsulot sifat va standartlariga oid masalalar, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimining yetarli darajada ishlamasligi, bozor diversifikatsiyasi va raqobatbardoshlik darajasining pastligi, shuningdek, raqamli texnologiyalar va onlayn savdo imkoniyatlarining cheklanganligi bu boradagi dolzarb muammolardandir.

Eksport siyosati — bu davlat tomonidan mamlakat mahsulotlari va xizmatlarini xorijiy bozorga olib chiqish, ularning raqobatbardoshligini ta'minlash hamda eksport hajmini oshirishga qaratilgan huquqiy, institutsional va moliyaviy choralar tizimidir.

Asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- eksportni rag'batlantiruvchi soliq va boj imtiyozlari;
- moliyaviy qo'llab-quvvatlash (kreditlar, grantlar, sug'urta);
- tashqi bozorlarga kirishni soddalashtirish;
- eksport faoliyatini axborot va konsalting orqali qo'llab-quvvatlash.

Davlat eksport siyosatini belgilashda iqtisodiy ustuvorliklardan kelib chiqib harakat qiladi. Ayniqsa, kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlari uchun bu siyosat dolzarb bo'lib, ularning mahsulotlari mahalliy bozor chegarasida qolib ketmasligi uchun tashqi bozorlarga chiqish zarurati ortib bormoqda.

Tadbirkorlik va eksport bir-birini to'ldiruvchi, mustahkamlovchi iqtisodiy faoliyat turlaridir. Tadbirkorlik yangi mahsulot, xizmat va texnologiyalarni ishlab chiqadi va ularni eksport orqali jahon bozorlariga olib chiqadi. Eksport esa o'z navbatida tadbirkorning daromadini oshiradi, investitsiyalarni jalb qiladi va ishlab chiqarishni kengaytirishga zamin yaratmoqda [3].

1 <https://lex.uz/ru/docs/-5045889>

2 <https://lex.uz/uz/docs/-5739815>

Shuningdek, kichik tadbirkorlik subyektlari eksport faoliyatida quyidagi afzalliklarga ega: mahsulotni moslashuvchan ishlab chiqarish imkoniyati; mahalliy xomashyo asosida ishlash; ishlab chiqarish xarajatlarining nisbatan pastligi. Shu bilan birga, ushbu subyektlar ko'pincha tashqi bozorlarga chiqishda davlat ko'magiga muhtoj bo'ladi. Shuning uchun eksport siyosati aynan ularga yo'naltirilgan bo'lishi lozim (1-jadval).

1-jadval. O'zbekiston eksport hajmi va kichik biznesning ulushi (2020–2024-yillar)

Yil	Umumiy eksport hajmi (mlrd. AQSH doll.)	Kichik biznes ulushi (%)	Eksportchi korxonalar soni	Yangi eks eksport bozorlar soni
2020	13.0	26.1%	3 200	2
2021	15.3	28.5%	3 750	3
2022	17.5	30.2%	4 500	4
2023	19.8	31.7%	5 200	5
2024	22.1	33.9%	6 000	6

Manba: Statistik ma'lumotlari asosida tayyorlangan.

Ushbu jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2020–2024-yillar davomida O'zbekistonda umumiy eksport hajmi o'sish sur'atlari barqaror bo'lib, 13 milliard dollardan 22 milliard dollarga yetgan. Bu esa mamlakatning tashqi iqtisodiy siyosatida ijobiy dinamika shakllanayotganini ko'rsatmoqda [9].

Kichik biznesning eksportdagi ulushi ham oshib bormoqda: 2020-yilda 26,1 % bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 33,9 % ga yetdi. Bu esa davlat tomonidan kichik tadbirkorlikni eksportga jalb etish yo'lida olib borilayotgan qo'llab-quvvatlov siyosatining samaradorligini namoyon etmoqda.

Shuningdek, eksport bilan shug'ullanuvchi korxonalar soni yildan-yilga ortib bormoqda, bu esa yangi tadbirkorlarning tashqi bozorga kirib kelayotganidan darak beradi. Jumladan, 2020-yilda bu ko'rsatkich 3 200 tani tashkil qilgan bo'lsa, 2024-yilga kelib 6 000 dan oshgan [9].

Yana bir muhim ko'rsatkich — bu yangi eksport bozorlarining soni. Har yili kamida bitta yangi xalqaro bozor zabt etilayotgani yaqqol ko'zga tashlanmoqda. Bu esa eksportda diversifikatsiyalashuv jarayoni ketayotganini anglatadi.

Aytish joizki, tahlildan kelib chiqadigan muhim jihatlar shundan iboratki: eksport hajmi o'sib borayotgan bo'lsa-da, kichik tadbirkorlarning ulushi hanzu cheklangan. Bu sohaga yanada ko'proq qo'llab-quvvatlov zarur. Eksportchi korxonalar sonining ortib borishi yangi tadbirkorlarning tashqi bozorga intilayotganidan dalolat beradi. Biroq ularning barqaror faoliyatini ta'minlash uchun moliyalashtirish, sertifikatlash va logistik imkoniyatlarni kengaytirish muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, eksport qiluvchi tadbirkorlar uchun soliq stavkalarini kamaytirish, kreditlarni kafolatlash va sug'urta mexanizmlarini joriy etish rag'batlantiruvchi omillar bo'lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, E-commerce va B2B platformalari orqali xalqaro xaridorlar bilan bog'lanish va mahsulotni reklama qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Shu sababli raqamli savdo ko'nikmalarini tadbirkorlarga o'rgatish dolzarb masalalardan biridir (2-jadval).

2-jadval. Namangan viloyatida 2020–2024-yillarda eksport hajmi (mln. AQSh dollari hisobida) [9]

Yil	Eksport hajmi (mln \$)	O'sish sur'ati (%)	Asosiy eksport mahsulotlari
2020	121.4	—	To'qimachilik, meva-sabzavot, charm
2021	148.7	+22.5	To'qimachilik, meva-sabzavot, poyabzal
2022	176.9	+18.9	To'qimachilik, quritilgan mevalar, choy
2023	209.3	+18.3	To'qimachilik, texnika qismlari, oziq-ovqat
2024	237.5	+13.5	To'qimachilik, farmatsevtika, qurilish materiallari

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, Namangan viloyatining eksport hajmi so'nggi besh yil davomida barqaror o'sib bormoqda. 2020-yilda eksport hajmi 121,4 mln AQSh dollarini tashkil qilgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 237,5 mln dollarga yetishi kutilmoqda. Bu esa 2020-yilga nisbatan deyarli 2 baravar ko'p deganidir [9].

Shu bois, yangi bozorlarning ochilishi davlatning diplomatik va savdo siyosati eksportga ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini anglatadi.

Bundan tashqari, O'zbekiston eksport siyosatining asosiy ustunlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

eksport qiluvchi tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash, jumladan kreditlar, kafolatlar va sug'urtalar;

eksport infratuzilmasini rivojlantirish, logistika va bojxona tizimlarini optimallashtirish;

milliy mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirish, sifat va sertifikatlash tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish;

raqamli eksport platformalarini joriy etish va tadbirkorlar uchun onlayn bozorlar ochish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagilardan kelib chiqib, shuni aytish lozimki, tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirish va ularni xalqaro bozorga olib chiqish har qanday iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlovchi muhim omillardan biridir. O'zbekistonda eksport salohiyatini kengaytirish bo'yicha davlat tomonidan qator muhim tashabbuslar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, amaliyotda bu yo'nalishda hali ham yechimini kutayotgan muammolar mavjud.

Shu bois, eksportga yo'naltirilgan tadbirkorlikni rivojlantirish uchun kompleks va tizimli yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. Eksport siyosatini faqat imtiyoz va subsidiyalar asosida emas, balki uzluksiz o'quv, maslahat, moliyaviy va logistika xizmatlari bilan qo'llab-quvvatlash zarur. Davlat tomonidan eksport jarayonlarini soddalashtirish, yangi bozorlarni ochish, mahsulotlarni sertifikatlash tizimini isloh qilish va tadbirkorlar uchun "yagona oynali" xizmatlarni kengaytirish dolzarb hisoblanadi.

Shuningdek, eksport salohiyatini yanada oshirish uchun hududlar kesimida eksport strategiyasini ishlab chiqish, tarmoq asosida rivojlanayotgan kichik biznes subyektlarini milliy eksport tizimiga integratsiya qilish zarur bo'lmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 2022-yil 21-dekabrda Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-maydagi "Faol tadbirkorlik va innovatsion faoliyatni rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni yaratish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3697-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 19-apreldagi "Hududlarda tadbirkorlik loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-212-son qarori.
4. Margherita Ebraico (2015). An Assessment of the Performance of the Italian Tax Debt Collection System. Italia. Taxation papers
5. Muhammadjanovich K. I. EFFECTIVE DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP //Conference Zone. – 2022. – C. 129-133.
6. Aripov O.A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hamda ishbilarmonlik muhitini yaratish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. No 2, mart-aprel, 2019-yil
7. Kazakov, O. S., & Kamoliddinovi. (2021). Questions Of The Effective Utilization Of Industrial Resources In Enterprise Activity In The Conditions Of Economy Globalization. The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research, 3(04), 114-119. <https://doi.org/10.37547/tajir/Volume03Issue04-18>
8. Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari.
9. www.stat.uz. sayti ma'lumotlari.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>